

The Journal of Academic Social Science Studies

JASSS

International Journal of Social Science

Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7638>

Number: 70 , p. 61-75, Autumn I 2018

Araştırma Makalesi / Research Article

Yayın Süreci / Publication Process

Yayın Geliş Tarihi / Article Arrival Date - Yayın Kabul Tarihi / The Published Date

13.05.2018

10.08.2018

Yayınlanma Tarihi / Publication of Acceptance Date

30.09.2018

MİLLİ EĞİTİM BAKANLIĞI'NIN ÖNERDİĞİ KİTAPLARI ÖĞRETMENLERİN OKUMA DURUMLARI

*TEACHERS READING STATUS OF LITERATURE RECOMMENDED BY THE
MINISTRY OF NATIONAL EDUCATION*

Öğr. Gör. Muhammed Serhat Semercioğlu

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9689-0850>

Ondokuz Mayıs Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Doktora Öğrencisi,

s.semercioğlu@gumushane.edu.tr

Dr. Öğr. Üyesi Ahmet Oğuz Akçay

ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-2109-976>

Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, Temel Eğitim Bölümü, Sınıf Eğitimi Anabilim Dalı,

aoakçay@ogu.edu.tr

Öz

Günümüz bilgi çağında okuma; bilgi edinimi, eleştirel düşünme ve sosyal becerilerin kazanılmasında anahtar bir rol üstlenmektedir. Bu noktada okuma becerilerinin kazanılmasında özellikle öğrencilere model olma yolunda öğretmenlere büyük iş düşmektedir. Milli Eğitim Bakanlığı'nın 2005 yılında yayınladığı Türkçe Öğretim Programı'nda öğrencilere "okuma ve yazma sevgisi ile alışkanlığının kazandırılması" temel amaçlar içerisinde yer almaktadır. Bu kapsamda, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü 21 Haziran 2017 tarihinde, sayıları bir milyonu aşan öğretmene kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlaması açısından yaz tatili boyunca okumaları, incelemeleri ve eleştirel bir gözle tartışmaları için 37 adet kitap ve 30 adet film tavsiye edilmiştir. Bu çalışma, genel müdürlüğün tavsiye ettiği kitapları öğretmenlerin ne oranda okuduğunu araştırmayı amaçlamıştır. Araştırma kapsamında 164 öğretmene anket uygulanmıştır. Araştırmanın bulgularına göre Türkçe/Sosyal Bilimler öğretmenleri ile Temel Eğitim ve BÖTE alanındaki öğretmenler arasında günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman, çalışma yılı ve Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere yaz ta-

tilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahip olma bakımından anlamlı bir fark bulunmuştur. Bunun yanında çalışma yılına göre günlük kitap okuma süreleri ve katılımcıların cinsiyetine göre günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman bağlamında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür.

Anahtar Kelimeler: Kitap Okuma, Kitap Okuma Alışkanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü

Abstract

In today's information age, book reading habit plays a key role in gaining knowledge, in the inquiry of thought, and for social skills. Teachers are role models for their students to achieve reading habits. The Teaching Turkish Education Program published by the Ministry of National Education in 2005 is aimed to provide "the habit of reading and writing" to the students. In this context, the General Directorate of Teacher Training and Development has recommended 37 books and 30 films to the teachers to read during the summer vacation and critically discuss with their colleagues. The purpose of this study is to analyze teachers' attitudes towards reading recommended books by the Ministry of National Education. Data was collected by distributing questionnaires to 164 in-service teachers. The results indicated that a significant difference was found between the Turkish/Social Sciences teachers and the Elementary Education teachers and Computer Education and Instructional Technology teachers about the time spending for reading books in daily life, and reading of recommended books by the Ministry of National Education. Also, there was not a significant difference for gender and experience for the time spending for reading the book in daily life between the daily reading time and the gender of the participants.

Key Words: Book Reading, Book Reading Habit, General Directorate of Teacher Training and Development

GİRİŞ

Günümüz teknolojik araçlarının, hayatımızın her alanına girmesi bilgiye ulaşmanın ve bilgiyi özümsemenin kolaylaşmasını ve bilgiye verilen değer hızla artmasını sağlamıştır. Diğer taraftan verimli ve istedik eğitim çalışmaları için okuma alanına verilen değer de her geçen gün kendisini daha da fazla göstermektedir (Güneş, 2016: 4). Okuma ve yazma çalışmalarının, kişide bilimi, demokrasiyi, eleştirel düşünmeyi, özgür zihinsel aktiviteleri ve toplumun evrensel ilkeler çerçevesinde her türlü üretimi sağlayıcı bir faktör olarak karşımıza çıktığını görmekteyiz (Yılmaz, 2004: 116). Kültürel öğeleri oluşturan ve değiştiren tüm değerler bütününcü ancak okumak kalıcı hale getirir.

Akyol (2006: 9)'ya göre "insanın yeni kelimeler öğrenerek, yeni anlayışlar kazanarak, hayaller oluşturarak yaratıcılığını geliştirme süreci" şeklinde tanımlanan okumanın bir alışkanlık haline gelmesi ise eğitimin temel amaçlarından birisidir. Güneş (2016: 128)'e

göre okuma alışkanlığının geliştirilmesi okul öncesi dönemde başlamakta ve orta öğrenime kadar sürmektedir. Yine Güneş (2016: 128)'e göre bu süreç genel hatlarıyla üç döneme ayrılmaktadır. Birincisi okul öncesi dönem, ikincisi okuma yazmaya başlangıç dönemi ve son olarak bağımsız okuma dönemidir. Tüm dönemler boyunca öğretmenin öğrencisine rol model olması anahtar bir öneme sahiptir. "Yaşam Boyu Öğrenme" modeli çerçevesinde eğitimcilerin okuma alışkanlığı kazanmaları gerekmektedir. Bilim ve teknolojideki hızlı değişim neticesinde eğitimcilerin hem mesleki hem de sosyal hayatlarında kazanacakları okuma alışkanlığı hayat kalitelerini de artıracaktır.

Ana dil eğitimi verecek olan öğretmenlerin okuma alışkanlıklarının olması oldukça önemlidir. Tosunoğlu (2002)'nin yaptığı çalışma göstermektedir ki çocuklara kitap okuma düşüncesini aşılama en büyük etki %70,7'lik oranla öğretmenlerindir (Özbay, Bağcı ve Uyar, 2008: 120). Öğretmenlerin mo-

del olduğu ve kendi okuma tecrübelerini anlattıkları sınıflarda eğitim öğretim hayatına devam eden öğrencilerin okuma alışkanlıklarının olumlu yönde etkilendiği sonucuna varılmıştır (Applegate, 2004:559-560).

Radyo, televizyon, sinema, bilgisayar ve internet gibi araçlar vasıtasıyla yeni bilgileri öğrenmek çok daha hoş giden bir yaklaşım gibi gözükse de bilimsel bilginin, kültürel öğelerin ve ulaşılabilecek her türlü bilginin basılı malzemedan edinilmesi ilk sırada yer almaktadır (Yılmaz, 1998: 247). Toplumun basılı malzemedan oluşan gazete, dergi, kitap gibi araçları çok fazla kullanmadığı gerçeği de yadsınamaz bir bilgi şeklinde karşımıza çıkmaktadır. Avrupa'da okuma eğitimine verilen öneme paralel olarak ülkemizde de gerçekleştirilen okumaya teşvik çalışmaları yapılırsa da, toplumun her kesiminde, özellikle öğretmenlik mesleğini icra eden kişilerde istenilen düzeyde ulaşılamamıştır (Sünbül, vd., 2010: 9).

Benevides (2006: 558)'nın Kanada'da da yaptığı bir çalışmada okuma alışkanlığı kazanmış bireylerin aynı zamanda iyi yazdıkları sonucuna varılmıştır. Yapılan başka bir çalışmada ise Japon'da her birey yılda ortalama 25, İsveç'te her birey yılda ortalama 10, Fransa'da her birey yılda ortalama 7 kitap okurken, ülkemizde ise yılda ortalama 6 kişiye bir kitap düştüğü sonucuna varılmıştır (Odabaş, 2008: 444). Yine Aydın Yılmaz'ın (2006) sınıf öğretmeni adaylarının okuma alışkanlığına yönelik yaptığı araştırmanın sonucunda aday öğretmenlerin okuma alışkanlığının yeterli düzeyde olmadığı sonucuna varılmıştır.

Aslantürk ve Saracaloğlu'nun (2010: 170-172) yaptığı çalışmanın sonucuna göre; öğretmen adaylarının ayda ortalama 2 kitap ve 2,4 dergi okudukları ve "kitap fiyatlarının yüksek olması, derslerden zaman bulamama ve yorgun olma" nedenleriyle yeterince kitap okuyamadıkları belirlenmiştir. Ayrıca bu çalışmada katılımcıların okuma ilgisi ile ayda okunan kitap-dergi ve sahip olunan kitap

sayısı arasında anlamlı bir ilişki olduğu saptanmıştır. Batur, Gülveren ve Bek'in (2010: 44) üniversite öğrencilerinin kitap okuma alışkanlıklarını belirlemek üzere yaptığı çalışma sonucunda kız öğrencilerinin erkek öğrencilere göre kitap okuma alışkanlığına yönelik daha olumlu tutuma sahip oldukları görülmüştür. Genel anlamda ise "sınıflara göre anlamlı bir farklılık var mı" hipotezinin sonucunda, öğrencilerin okuma alışkanlığına karşı tutumlarının olumlu olduğu ortaya çıkmıştır. Bozpolat'ın (2010: 422) yaptığı çalışmada ise okuma alışkanlığı, gerekliliği, isteği, etkisi ve yarar boyutlarında cinsiyet değişkenine göre tutumların farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Kalyoncu'nun (2013: 286) görsel sanatlar öğretmenlerinin kitap okuma alışkanlıkları üzerine yaptığı çalışmada kız öğrencilerin okuma alışkanlıklarının erkek öğrencilere oranla daha yüksek olduğu tespit edilirken, sınıf düzeylerine göre ise anlamlı bir farklılığa rastlanmamıştır. Koçak, Kurtlu, Ulaş ve Epçaçan, (2015: 221) sınıf öğretmeni adaylarının okuma tutumları üzerine yaptıkları çalışmada öğretmen adaylarının kitap okumaya yönelik tutumları cinsiyet açısından değerlendirildiğinde, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu görülmüştür. Koçak, Çermik, Polat ve Şahin, (2016: 405-406) öğretmen adaylarının kitap okuma tutumlarına yönelik yaptığı bir başka çalışmada ise öğretmen adaylarının kitap okuma alışkanlığına yönelik tutumlarının kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha olumlu olduğu ancak bölüm, sınıf düzeyi ve gelir düzeyi değişkenlerine göre ise anlamlı farklılık göstermediği bulunmuştur.

Milli Eğitim Bakanlığı, Öğretmen Yetiştirme ve Geliştirme Genel Müdürlüğü önce aday öğretmenlere, daha sonra 21 Haziran 2017 tarihinde ise tüm öğretmenlere tatil vakitlerinde kişisel ve mesleki gelişimlerine katkı sağlaması açısından yaz tatili boyunca okumaları, incelemeleri ve eleştirel bir gözle tartışmaları için 37 adet kitap ve 30 adet film

tavsiye etmiştir. Tavsiye ettiği kitap ve filmleri her kademedeki okula gönderdiği resmi yazı ve medya araçlarını kullanarak duyurmuştur. Öğretmenlerden, mesleki çalışmalara ilişkin oluşturulan program çerçevesinde tavsiye edilen kitapları okuyarak ve tartışarak, kendi mesleki ve kişisel gelişim önceliklerini belirlemeleri istenmiştir. Özellikle farklı ülkelerin yazarları tarafından yazılan kitaplar değişik öğretmenlik ve eğitim tecrübelerini yansıtmaktadır. Ayrıca MEB öğretmenlerin okuyacakları kitapları sene başı mesleki çalışma dönemi programı içerisinde birbirleriyle tartışmalarını ve bu kitaplara eleştirel bir gözle bakılmalarını talep etti.

Araştırmanın Problemi

Topluma özellikle de öğrencilere fayda sağlayıp, onları yönlendirme görevini üstlenen öğretmenler, bilinçli, demokratik, özgür ve aynı zamanda zihin, ahlak ve duygusal bakımdan yeterli bireyler yetiştirmekle görevlidirler. Okuma alışkanlığının kazanılması kritik bir zaman dilimi içerisinde olan öğrenciler için örgün öğretim basamaklarında gerçekleşir. Bu bağlamda “Öğretmenlerin tavsiye edilen kitapları okuma durumları nedir?” sorusu araştırmanın ana problemi olarak belirlenmiştir. Aşağıdaki sorular ise çalışmanın alt problemlerinin oluşturmaktadır;

1.Cinsiyete göre kitap okuma süresi arasında anlamlı bir fark var mı?

2.Öğretmenlerin branşları ile kitap okuma eylemine harcanan zaman arasında anlamlı bir fark var mı?

3.Öğretmenlerin branşları ile MEB’in önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma arasında anlamlı bir fark var mı?

4.Öğretmenlerin çalışma yılı ile kitap okuma eylemine harcanan zaman arasında anlamlı bir fark var mı?

5.Öğretmenlerin çalışma yılı ile yaz tatili boyunca tavsiye edilen kitapları okuma eylemine ayrılan zaman arasında anlamlı bir fark var mı?

YÖNTEM

Bu çalışmada öğretmenlerin okuma eğitimi ve alışkanlığına sahip olduğu öneme binaen, halen görev yapmakta olan öğretmenlerin tavsiye edilen kitaplar hakkındaki durumları, okuma alışkanlıkları ve sıklıkları ile okumaya olan ilgilerinin tespiti amaçlanmıştır. MEB’in çalışması ile ilgili durumlar belirlenmiş olacaktır.

Evren ve Örneklem / Çalışma Grubu / Katılımcılar

Çalışma dâhinde Milli Eğitim Bakanlığı’nın ilk defa resmi yazıyla okullara gönderdiği ve öğretmenlerin tamamına tavsiye ettiği film ve kitaplara ait bu araştırmanın evrenini 2017-2018 eğitim-öğretim yılında görev yapmakta olan öğretmenler oluşturmaktadır. Örneklem seçilirken evrenin çok geniş olması ve elemanların evrenden rastgele seçilmesinden ötürü olasılık temelli örneklem kullanılmıştır. Araştırmanın örneklemini internet üzerinde hazırlanan anketi dolduran, çeşitli branşlarda görev yapan öğretmenler oluşturduğu ve evrene ait elemanlar dağınık bir durumda oldukları için küme örnekleme yöntemi kullanılmıştır (Tanrıöğen, 2009:122). İnternette yayınlanan anket görev yapan öğretmenlere yine internet aracılığıyla duyurularak, doldurulması sağlanmıştır. Ankete katılan toplam öğretmen sayısı 164’tür.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak anket kullanılmıştır. Kullanılan ölçek daha önce okuma alışkanlığının belirlenmesi için yapılan farklı çalışmalardan faydalanılarak yeniden düzenlenmiştir. Düzeltilen anket pilot bir gruba uygulanmış ve en son şekli verilmiştir. Son şekli verilen anket 15 sorudan oluşmuştur.

Verilerin Analizi

Araştırma kapsamında toplanan verilerin analizinde SPSS 21 for Windows istatistiksel çözümleme programı kullanılmıştır. Veriler analiz edilirken, ankete katılanların kişisel özelliklerinin tespiti için frekans (f) ve yüzde (%) tekniği kullanılmıştır. Ana ve alt problemlere ait istatistiklerin belirlenmesi için

için MannWhitney U Testi ve tek yönlü ANOVA kullanılmıştır.

Örnekleme oluşturan öğretmenlerin demografik özellikleri Tablo 1'de yer almaktadır.

BULGULAR

1. Demografik Bilgiler

Tablo 1. Demografik Bilgiler

Değişkenler		N	%
Cinsiyet	Erkek	70	42,7
	Kadın	94	57,3
	TOPLAM	164	100
Mezuniyet	Lisans	134	81,7
	Yüksek Lisans	24	14,6
	Doktora	1	0,6
	Ön Lisans	5	3,0
	TOPLAM	164	100
Branş	Temel Eğitim	67	40,9
	Matematik ve Fen Bilimleri	15	9,1
	Özel Eğitim	6	3,7
	Türkçe ve Sosyal Bilimler	33	20,1
	BÖTE	14	8,5
	İngilizce	10	6,1
	Diğer	19	11,6
	TOPLAM	164	100
Görev yapılan Yerleşim Yeri	İl Merkezi	92	56,1
	İlçe	56	34,1
	Köy	16	9,8
	TOPLAM	164	100
Mesleki Çalışma Yılı	0-5 yıl	36	22,0
	6-10 yıl	58	35,4
	11-15 yıl	30	18,3
	16-20 yıl	17	10,4
	21 yıl ve üzeri	23	14,0
	TOPLAM	164	100

Çalışma dâhilinde çalışmaya katılan öğretmenlerin demografik bilgileri incelendiğinde katılımcıların %57,3'ünün kadın öğretmenlerin ve %42,7'sini erkek öğretmenlerin oluşturduğu, %15,2'sinin yüksek lisans veya doktora yaptığı, %40,9'unun Temel Eğitim

(Sınıf Öğretmenliği veya Okul Öncesi Öğretmenliği) öğretmeni olduğu, %56,1'nin il merkezinde görev yaptığı ve %22,0'nin 0-5 yıl arası öğretmenlik tecrübesi olduğu görülmektedir.

Tablo 2. Okunan Kitap Türü ve Oranları

Tür	f	%	Tür	f	%
Anı	45	%7,1	Felsefe	43	%6,8
Deneme	34	%5,37	Polisiye	47	%7,4
Moda	3	%0,47	Tarih	75	%11,8
Spor	10	%1,58	Biyografi	32	%5,1
Aşk ve Romantik	40	%6,32	Kültür	67	%10,58
Fantastik	27	%4,27	Seyahat	36	%5,7
Politika	32	%5,1	Yemek	14	%2,2
Bilim Kurgu	37	%5,85	Kişisel Gelişim	8	%1,26
Şiir	36	%5,7	Diğer	7	%1,1

Çalışmaya katılan öğretmenlerin günlük hayatlarında okudukları kitap türü incelendiğinde katılımcıların en çok Tarih (%11,8) ve Kültür (%10,58) türündeki kitapları oku-

maktan zevk aldıkları, bununla birlikte Moda (%0,47) ve Kişisel Gelişim (%1,26) türündeki kitapları neredeyse hiç okumadıkları görülmüştür.

Tablo 3. Kitapların Hangi Yolla Temin Edildiği

Değişken	f	%
Kütüphane	8	4,9
Satın Alarak	48	29,3
Başka Birinden Ödünç Alarak	14	8,5
Şahsi Arşiv	12	7,3
Hiçbir Kitabı Okumadım	82	50
Toplam	164	100

Yukarıdaki tabloda görüldüğü üzere, toplamda 82 (%50) katılımcının MEB'in önerdiği hiçbir kitabı okumadığı, bununla birlikte 48 öğretmenin (%29,3) kitapları satın alarak

okuduğu ve 8 öğretmenin (%4,9) MEB'in önerdiği kitapları kütüphaneden temin ederek okuduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 4. Dergi ve/veya Gazete Okuma Süresi

Süre	f	%
0-30 dakika	121	73,8
31-60 dakika	33	20,1
61-90 dakika	5	3,0
91 dakika ve üstü	2	1,2
Okumuyorum	3	1,8
Toplam	164	100

Tablo 4'te görüldüğü üzere örnekleme oluşturan öğretmenlerin 121'i (%73,8'i) günlük yaşantısında dergi ve/veya gazete okuma eylemine 0-30 dakika ayırdıkları görülmüştür.

Katılımcılardan 3 tanesi (%1,8) de günlük yaşamında hiç dergi/gazete okumadığını belirtmiştir.

Tablo 5. Günlük Kitap Okuma Süresi

Süre	f	%
0-30 dakika	98	59,8
31-60 dakika	44	26,8
61-90 dakika	13	7,9
91 dakika ve üstü	9	5,5
Toplam	164	100

Tablo 5'te görüldüğü üzere örnekleme oluşturan öğretmenlerin %59,8'i günlük kitap okumaya 30 dakikadan daha az zaman ayırdıkları görülmüştür. Bununla birlikte katılım-

cılardan 9 kişi (%5,5) tanesi günlük 90 dakika ve üstü kitap okumak için ayırdıklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 6. Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da Öğretmenlere Önerdiği Kitaplar Hakkında Bilgi Sahibi Olma Durumu

Değişkenler	F	%
Hayır	37	22,6
Kısmen	66	40,2
Evet	61	37,2
Toplam	164	100

Tablo 6'te görüldüğü üzere örnekleme oluşturan öğretmenlerin %22,6'i Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere resmi yazı ve medya aracılığıyla önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olmadıklarını belirtmişlerdir. Katılımcı öğretmenler burada bilgi sahibi olmadıklarını söyleyerek resmi

yazının kendilerine tebliğ edilmediğini ya da medya aracılığıyla herhangi bir bilgi edinmediğini kastettiği öngörülmektedir. Bununla birlikte katılımcılardan 61 kişi (% 37,2) tanesi Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olduklarını belirtmişlerdir.

Tablo 7. Önerilen Kitapları Faydalı Bulma Durumu

Değişken	F	%
Fikrim Yok	35	21,3
Hayır	10	6,1
Kısmen	67	40,9
Evet	52	31,7
Toplam	164	100

Çalışmaya katılan öğretmenlerden 52'si (%31,7) Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere önerdiği kitapları faydalı buluyorken, faydalı bulmayan ve kıs-

men faydalı olacağını düşünen öğretmen sayısı 77 kişidir. Fikrinin olmadığı söyleyen katılımcı sayısı ise 35 kişidir (%21,3).

Tablo 8. Katılımcıların Yaz Döneminde Okuduğu Kitap İsimleri

Kitap İsmi	f	%
Bir Bilim Adamının Romanı	2	%1,22
Millî Kültür Meseleleri ve Maarif Davamız	2	%1,22
Osmanlı'dan Cumhuriyet'e Meşhurların Okul Anıları (1870-1940)	1	%0,61
Meraklı Zihinler: Bir Çocuk Nasıl Bir Bilim İnsanı Olur?	1	%0,61
Bitmeyen Gece	1	%0,61
Sofie'nin Dünyası	9	%5,50
Ezilenlerin Pedagojisi	3	%1,63
Duygusal Zekâ	12	%7,32
Çocuk Davamız	2	%1,22
Okulsuz Toplum	4	%2,44
Hızır'la Kırk Saat	1	%0,61
Eğitim Üzerine	2	%1,22
Kafa Karıştıran Kelimeler	2	%1,22
Eğitim-Gençlik-Üniversite	0	%0,00
Başarısızlığın Olmadığı Okul	5	%3,00
Mahrem Macera	1	%0,61
Çocuklar Neden Başarısız Olur?	1	%0,61
Diriliş Neslinin Amentüsü	1	%0,61
Acımak	6	%3,65
Doğunun Bilgisi Batının Bilimi	0	%0,00
Etkili İnsanların 7 Alışkanlığı	1	%0,61
Öğretmen	5	%3,00
Sosyal Bilimleri Açın: Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması Üzerine Rapor	0	%0,00
Doğu ve Batı Arasında İslam	0	%0,00
Beyaz Zambaklar Ülkesinde	8	%4,88
Cahil Hoca	0	%0,00
Bilim Tarihi Sohbetleri	1	%0,61
Türkiye'nin Maarif Davası	4	%2,44
Bozkırdaki Çekirdek	0	%0,00
Dünden Bugüne İnsan ve İnsanlar: Sosyal Psikolojiye Giriş	1	%0,61
Okul Sıkıntısı	0	%0,00
Bir Eğitim Tasavvuru Olarak Mahalle/Sıbyan Mektepleri	0	%0,00

Emilie	4	%2,44
Wikipedia U: Dijital Çağda Bilgi, Otorite ve Liberal Eğitim	0	%0,00
Şehir-İnsan Medeniyet Köprüsü: Beş Şehirli Örnek Kişilikler	0	%0,00
Galatasaray Mekteb-i Sultani'sinde Sekiz Yılım	1	%0,61
Dünya Okulu: Eğitimi Yeniden Düşünmek	2	%1,22
Asya'nın Kandilleri	0	%0,00
Hiçbir Kitabı Okumadım	82	%50
TOPLAM	164	%100

Katılımcıların %50'si (n=82) Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere önerdiği kitapların hiç birini okumadığını belirtmiştir. Tablo 8 incelendiğinde en çok okunan kitaplar Duygusal Zekâ (n=12), Sophie'nin Dünyası (n=9) ve Beyaz Zambaklar Ülkesinde (n=8) kitaplarıdır. Bununla birlikte Eğitim-Gençlik-Üniversite, Sosyal Bilimleri Açın: Sosyal Bilimlerin Yeniden Yapılanması Üzerine Rapor, Doğu ve Batı Arasında İslam, Bozkırdaki Çekirdek, Okul Sıkıntısı, Wikiped-

ia U: Dijital Çağda Bilgi, Otorite ve Liberal Eğitim, Şehir-İnsan Medeniyet Köprüsü: Beş Şehirli Örnek Kişilikler, Bir Eğitim Tasavvuru Olarak Mahalle/Sıbyan Mektepleri ve Asya'nın Kandilleri kitaplarının hiçbir katılımcı öğretmen tarafından okunmadığı görülmektedir.

2. Cinsiyete İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda cinsiyete göre kitap okuma sürelerine ilişkin bulgulara yer verilmiştir.

Tablo 9. Cinsiyete Göre Kitap Okuma Süreleri

Cinsiyet	N	\bar{X}	Standart Sapma	Sıralama Ortalaması	Sıralama Toplam	U Değeri	z	p
Erkek	70	1,59	,857	77,21	5404,50			
Kadın	94	1,57	,496	86,44	8125,50	2919,500	-1,407	,160

Öğretmenlerin cinsiyetlerine göre günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman bağlamında anlamlı fark olup olmadığını incelemek için MannWhitney U Testi ile karşılaştırılma yapılmış ve buna ilişkin bulgular Tablo 9'de verilmiştir. Günlük yaşantıda kitap okumaya harcanan zaman en düşük 1 ve en yüksek 4 puanın olarak kodlanmıştır (1=0-30 dakika ve 4= 90 dakika ve üstü). Tablo 9 incelendiğinde katılımcıların cinsiyetine göre günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman bağlamında anlamlı bir fark görülmemiştir. Yapılan testin sonuçlarına göre erkekler (\bar{X} =1,59. SS=0,857) ve kadınlardan (\bar{X} =1,57. SS=0,496)

elde edilen puanlar bakımından anlamlı bir fark bulunmamıştır (z=-1,407, p>0.05). Bununla birlikte kadın öğretmenlerin ve erkek öğretmenlerden günlük kitap okuma eylemine yakın zaman ayırdıkları görülmektedir.

3. Branşa İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi katılımcıların branşlara göre günlük yaşantılarında kitap okuma eylemine harcadıkları zaman ve Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahip olup olmadıklarını gösteren istatistiksel sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 10. Branşa Göre İstatistiksel Sonuçlar

		N	\bar{X}	Standard Sapma
Kitap okuma eylemine günde ortalama harcanan zaman	Temel Eğitim	67	1,42	,762
	Matematik ve Fen Bilimleri	15	1,53	,915
	Özel Eğitim	6	2,00	1,095
	Türkçe ve Sosyal Bilimler	33	2,09	,914
	BÖTE	14	1,29	,611
	İngilizce	10	1,10	,316
	Diğer	19	1,74	,933
	Toplam	164	1,59	,857
MEB'in öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma	Temel Eğitim	67	2,10	,781
	Matematik ve Fen Bilimleri	15	2,33	,724
	Özel Eğitim	6	2,17	,983
	Türkçe ve Sosyal Bilimler	33	2,45	,711
	BÖTE	14	2,07	,730
	İngilizce	10	2,10	,738
	Diğer	19	1,68	,582
	Toplam	164	2,15	,761

Tablo 10 incelendiğinde Türkçe ve Sosyal Bilimler branşı öğretmenlerinin günlük kitap okuma eylemine diğer branşlara nazaran daha çok süre ayırdıkları görülmektedir ($\bar{X} = 2,09$, $SS = ,914$). Günlük yaşantılarında kitap okumaya en az süre harcayan branş ise İngilizce bölümü öğretmenleridir ($\bar{X} = 1,10$, $SS = ,316$).

Aynı şekilde Tablo 10 incelendiğinde Türkçe ve Sosyal Bilimler branşı öğretmenlerinin MEB'in öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma düzeyi diğer branşlara oranla yüksek çıkmıştır

($\bar{X} = 2,45$, $SS = ,711$). Yukarıda belirtilen branşların dışında kalan öğretmenlerinde MEB'in öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma düzeyi diğer branşlara oranla en düşük çıkmıştır. ($\bar{X} = 1,68$, $SS = ,582$).

Branşlara göre günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman bağlamında ve Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahip olup olmadıkları hakkında anlamlı fark olup olmadığını incelemek için tek yönlü ANOVA testi uygulanmıştır (Tablo 11).

Tablo 11. Branşlara Göre Tek Yönlü ANOVA Analizi

		Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p
Kitap okuma eylemine günde ortalama harcanan zaman	Gruplar Arası	15,428	6	2,571	3,874	,001
	Grup içi	104,200	157	,664		
	Toplam	119,628	163			
MEB'in öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma	Gruplar Arası	7,937	6	1,323	2,400	,030
	Grup içi	86,551	157	,551		
	Toplam	94,488	163			

Tablo 11 incelendiğinde branşları dikkate aldığımızda branşlar arasında günlük kitap okuma süresine harcanan zaman ve MEB'in öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma durumu

hakkında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p < ,05$). Hangi branşlar arasında anlamlı fark olup olmadığını incelemek için post-hoc testi uygulanmıştır.

Tablo 12. Branşlar Arası İlişki Belirleme

(I) Branşınız	(J) Branşınız	Ort. Farkları (I-J)	Stand. Hata	p
Türkçe ve Sosyal Bilimler	Temel Eğitim	0,673*	0,173	0,003
	Matematik ve Fen Bilimleri	0,558	0,254	0,303
	Özel Eğitim	0,091	0,362	1,000
	BÖTE	0,805*	0,260	0,037
	İngilizce	0,991*	0,294	0,016
	Diğer	0,354	0,235	0,739

Tablo 12 incelendiğinde Türkçe / Sosyal Bilimler öğretmenleri ile Temel Eğitim ve BÖTE alanındaki öğretmenler arasında günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman bağlamında anlamlı farklılık saptan-

mıştır. Diğer bölümler arasında anlamlı fark saptanamadığı için sadece Türkçe ve Sosyal Bilimler öğretmenlerinin sonucu burada paylaşılmıştır.

Tablo 13. Branşlar Arası İlişki Belirleme

(I) Branşınız	(J) Branşınız	Ort. Farkları (I-J)	Stand. Hata	p
Türkçe ve Sosyal Bilimler	Temel Eğitim	0,350	0,158	0,292
	Matematik ve Fen Bilimleri	0,121	0,231	0,998
	Özel Eğitim	0,288	0,330	0,976
	BÖTE	0,383	0,237	0,671
	İngilizce	0,355	0,268	0,840
	Diğer	0,770*	0,214	0,008

Tablo 13 incelendiğinde Türkçe / Sosyal Bilimler öğretmenleri ile Diğer branştaki öğretmenler arasında MEB'in öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma durumu arasında anlamlı farklılık saptanmıştır.

4. Çalışma Yılına İlişkin Bulgular

Aşağıdaki tabloda görüldüğü gibi katılımcıların çalışma yıllarına göre günlük yaşantılarında kitap okuma eylemine harcanan zaman ve yaz tatili boyunca kitap okuma eylemine ayrılan süre gösteren istatistiksel sonuçlar yer almaktadır.

Tablo 14. Çalışma Yılına Göre İlişki Belirleme

	N	\bar{X}	Standard Sapma	Stand. Hata	
Kitap okuma eylemine günde ortalama harcanan zaman	0-5 yıl	36	1,86	1,099	0,183
	6-10 yıl	58	1,48	0,731	0,096
	11-15 yıl	30	1,43	0,568	0,104
	16-20 yıl	17	1,71	0,772	0,187
	21 yıl ve üzeri	23	1,57	1,037	0,216
	Total	164	1,59	0,857	0,067
MEB'in öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma	0-5 yıl	36	1,86	0,762	0,127
	6-10 yıl	58	2,10	0,742	0,097
	11-15 yıl	30	2,23	0,817	0,149
	16-20 yıl	17	2,35	0,702	0,170
	21 yıl ve üzeri	23	2,43	0,662	0,138
	Total	164	2,15	0,761	0,059

Branşa göre günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman bağlamında ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21 Haziran'da öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahip olup olmadıkları hakkında anlamlı fark olup olmadığını incelemek için tek yönlü ANOVA testi yürütülmüştür (Tablo 15).

Tablo 15. Çalışma Yılına Göre Gruplar Arası Sonuçlar

	Kareler Toplamı	Serbestlik Derecesi	Kareler Ortalaması	F	p	
Kitap okuma eylemine günde ortalama harcanan zaman	Gruplar Arası	4,291	4	1,073	1,479	,211
	Grup içi	115,337	159	0,725		
	Toplam	119,628	163			
MEB'in öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahibi olma	Gruplar Arası	5,902	4	1,475	2,648	,035
	Grup içi	88,586	159	0,557		
	Toplam	94,488	163			

Tablo 15 incelendiğinde çalışma yılına göre günlük kitap okuma süreleri arasında anlamlı bir farklılığın olduğu görülmektedir ($p > ,05$). Bununla birlikte çalışma yılına göre Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar

hakkında bilgi sahip olup olmadıkları hakkında anlamlı fark bulunmuştur ($p < ,05$). Hangi gruplar arasında anlamlı fark olup olmadığını incelemek için post-hoc testi uygulanmıştır.

Tablo 16. Çalışma Yılına Göre Gruplar arasında İlişki Belirleme

(I) Meslekte Çalışma Yılıınız	(J) Meslekte Çalışma Yılıınız	Ort. Farkları (I-J)	Stand. Hata	p
21 yıl ve üzeri	0-5 yıl	0,574*	0,199	,036
	6-10 yıl	0,331	0,184	,376
	11-15 yıl	0,201	0,207	,867
	16-20 yıl	0,082	0,239	,997

Tablo 16 incelendiğinde 21 yıl ve üzeri çalışan öğretmenler ile 0-5 yıl arası çalışma yılı olan öğretmenler arasında Milli Eğitim Bakanlığı'nın 21 Haziran'da öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahip olup olmadıkları bağlamında anlamlı farklılık saptanmıştır ($p = ,036$). Bu noktada duyurunun medya kanalları ve resmi yazıyla yapılmasından ötürü deneyimli öğretmenlerin resmi yazıları çok takip etmediği ya da medya araçlarını çok yoğun bir şekilde kullanmadığı varsayılmaktadır.

TARTIŞMA VE SONUÇ

Yapılan çalışmada araştırmaya örneklem oluşturan öğretmenlerin genel olarak Milli Eğitim Bakanlığı'nın yaz dönemi için önerdiği kitaplar hakkında fazla bilgi sahip olmadıkları ve birçok öğretmenin bu kitapları okumadığı görülmektedir. Ayrıca çalışmaya katılan öğretmenlerin gazete, dergi ve kitap okuma sürelerinin de günlük 0-30 dakika olduğu saptanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre bu çalışmaya katılan kadın ile erkekler öğretmenler arasında nicelik yönünden bir farklılık görülmemiştir. Bozpolat'ın (2010) yaptığı çalışma da bu durumu desteklemektedir. Bununla birlikte öğretmen adaylarına uygulanan kitap okuma tutumunu belirlemeye yönelik çalışmalarda genellikle kız öğretmenlerin erkek öğretmenlere göre daha olumlu tutum içerisinde olduğu belirlenmiştir (Batur, Gülveren ve Bek, 2010; Arı ve Demir, 2013; Kalyocu, 2013; Koçak vd., 2015; Koçak vd., 2016).

Çalışmaya katılan öğretmenlerin yak-

laşık sekseni Milli Eğitim Bakanlığı'nın önerdiği kitaplar ile ilgili yazıdan haberi varken, bunu faydalı bulan öğretmen yüzdesinin otuz civarında olduğu belirlenmiştir. Bunun yanında en çok tarih ve kültür türündeki kitapları okumaktan zevk aldıkları, moda türündeki kitapları hiç okumadıkları görülmüştür.

Sonuçlara göre Türkçe/Sosyal Bilimler öğretmenleri ile Temel Eğitim ve BÖTE alanındaki öğretmenler arasında günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman bağlamında, çalışma yılına göre ve Milli Eğitim Bakanlığının 21 Haziran'da öğretmenlere yaz tatilinde önerdiği kitaplar hakkında bilgi sahip olup olmadıkları hakkında anlamlı bir fark bulunmuştur. Türkçe ve Sosyal Bilimler öğretmenlerinin kitap okumaya daha fazla zaman ayırması ve öğretmenlerin çalışma yıllarına göre mesleki gelişmelerden haberdar olması açısından ortaya çıkan sonuçlar Arı ve Demir, (2013), ve Temizkan ve Sallabaş (2009) çalışmalarıyla benzerlik göstermektedir.

Bunun yanında çalışma yılına göre günlük kitap okuma süreleri arasında ve katılımcıların cinsiyetine göre günlük yaşantıda kitap okuma eylemine harcanan zaman bağlamında anlamlı bir farklılığın olmadığı görülmüştür. Katılımcıların kitap okuma sürelerinin cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermemesi de Coşkun (2003) ve Aydın Yılmaz'ın (2006) yaptığı çalışmalarla benzerlik göstermektedir.

Tüm bu sonuçlar ışığında aşağıdaki öneriler geliştirilmiştir:

- Katılımcıların kitap okuma alışkanlıklarını geliştirmeleri için kitap okumak

için ayırdıkları süreyi artırmaları gerekmektedir. Günlük kitap okuma eylemine ayrılan sürelerin artırılması için çalışmalar yapılmalıdır. Çünkü okumayan bir öğretmen, okumayan bir öğrenci yetiştirir.

- MEB'in önerdiği kitapları daha çok kitleye duyurması gerekmektedir,
- Önerilen kitapların öğretmenlerin daha çok ilgisini çekecek türde olması gerekmektedir,
- Katılımcılar daha çok, hikâye, roman ve bilimsel kitapları okumayı tercih etmektedirler,
- Okullarda öğretmenlerin de aktif olarak katıldıkları okuma saati standardı getirilmelidir,
- Öğretmenler için sadece yaz dönemi için değil, dönem içinde de faydalı olacak okuma listeleri oluşturulmalıdır.
- Okul kütüphaneleri daha işlevsel ve cazip hale getirilmelidir,
- Okuma kültürünü geliştirmeye yönelik ulusal ve uluslararası projeler üretilmelidir,
- Öğretmenlerin kitap edinmelerini, kitaplarını paylaşmalarını amaçlayan çeşitli kampanyalar düzenlenmelidir.

KAYNAKÇA

- Akyol, H. (2006). *Türkçe Öğretim Yöntemleri*, Ankara: Kök Yayıncılık
- Applegate, A. J. and Applegate M. D. (2004). The Peter Effect: Reading Habits and Attitudes of Preservice Teachers, *The Reading Teacher*, 57(6): 554-563.
- Aslantürk, E. ve Saracalolu, A. S. (2010). Sınıf Öğretmenlerinin ve Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma İlgi ve Alışkanlıklarının Karşılaştırılması, *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 11(1): 155-176.
- Aydın Yılmaz, Z. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığı, *İlköğretim Online*, 5(1), 1-6.
- Batur, Z.; Gülveren, H. ve Bek, H. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma: Uşak Eğitim Fakültesi Örneği, *Uşak Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 3 (1): 32-49.
- Benevides, T.L. (2006). *Personel Reading Habits and Literacy Instruction In Pre-Service Teachers*, Canada: Nipissing University.
- Bozpolat, E. (2010). Öğretmen Adaylarının Okuma Alışkanlığına İlişkin Tutumlarının Değerlendirilmesi (Cumhuriyet Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), *Journal of World of Turks*, 2: 411-428.
- Coşkun, E. (2003). Çeşitli Değişkenlere Göre Lise Öğrencilerinin Etkili Okuma Becerileri ve Bazı Öneriler, *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 13: 101-130.
- Güneş, F. (2016). *Türkçe Öğretimi Yaklaşımlar ve Modeller*, Ankara: Pegem Akademi Yayınları
- Kalyocu, R. (2013). Görsel Sanatlar Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, *Electronic Journal of Social Sciences*, 12 (45): 281-289
- Koçak, B.; Kurtlu, Y.; Ulaş, H. ve Epçaçan, C. (2015). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Eleştirel Düşünme Düzeyleri ve Okumaya Yönelik Tutumları Arasındaki İlişki, *Ekev Akademi Dergisi*, 61: 211- 228.
- Koçak, B., Çermik, F., Polat: ve Şahin, N. (2016). Öğretmen Adaylarının Kitap Okuma Tutumlarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi, *Uluslararası Türkçe Edebiyat Kültür Eğitim Dergisi*, 5 (1): 395-411.
- Odabaş, H. (2005). *Ülkemizde Okuma Alışkanlığı ve Eleştirel Okuma*, 01.09.2017'de acikarsiv.atauni.edu.tr/browse/20/21.pdf,1-8. adresinden erişildi.
- Özbay, M.; Bağcı, H. ve Uyar, Y. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi, *İnönü Üniversitesi Eğitim Fa-*

- kültesi Dergisi*, 9 (1): 117-136
- Sünbül, M.; Çalışkan, M.; Yılmaz, E.; Çintaş, D.; Alan, Demirer, V. ve Ceran, D. (2010). *Lise Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları: Konya İli Araştırma Raporu*, Konya: Selçuk Üniversitesi Matbaası.
- Tanrıoğen, A. ve Komisyon (2009). *Bilimsel Araştırma Yöntemleri*, Ankara: Anı Yayıncılık
- Temizkan, M. ve Sallabaş, M. E. (2009). Öğretmen adaylarının okuma ve yazmaya yönelik tutumlarının karşılaştırılması, *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 8 (27): 155-176.
- Tosunoğlu, M. (2002). Türkçe Öğretiminde Okuma Alışkanlığı ve Çocukların Okuma Eğilimleri, *Türk Dili Dergisi*, 609: 547-563.
- Yılmaz, B. (1998). Okuma Alışkanlığı Sorunu Bir Enstitü Örneği ve Türkiye İçin Öneriler, *Türk Kütüphaneciliği*, 12 (3): 244-251.
- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı, *Bilgi Dünyası*, 5 (2): 115-136.

Citation Information/Kaynakça Bilgisi

- Semercioğlu, M. S. ve Akçay, A. O. (2018). Milli Eğitim Bakanlığı'nın Önerdiği Kitapları Öğretmenlerin Okuma Durumları, *Jass Studies-The Journal of Academic Social Science Studies*, Doi number:<http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7638>, Number: 70 Autumn I 2018, p. 61-75.

